

Ο συνθέτης Μιχάλης Λαπιδάκης μιλά στη «Μ»

«Στην Ελλάδα οι συνθήκες στη σύγχρονη μουσική είναι δύσκολες»

Η παγκόσμια πρεμιέρα του έργου «PlayS, διαβάζοντας Σάμουελ Μπέκετ» πραγματοποιείται από την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης σε συνεργασία με το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος σε μία από τις κεντρικές σκηνές του. Ο δημιουργός του έργου, γνωστός Θεσσαλονικιός συνθέτης Μιχάλης Λαπιδάκης, μιλά στη «Μ».

Της Κυριακής Τσολάκη

Η παρουσία της ΚΟΘ στο Βασιλικό Θέατρο σε συνεργασία με το ΚΘΒΕ συνεχίζεται με την παγκόσμια πρεμιέρα του έργου ενός αυτόχθονος δημιουργού. Ο λόγος για τον Μιχάλη Λαπιδάκη και το «PlayS, διαβάζοντας Σάμουελ Μπέκετ», που θα παρουσιαστεί στις 19 Μαΐου, στις 8.30 μ.μ. Ο συνθέτης χρησιμοποιεί την αγγλική λέξη, διότι έχει δύο σημασίες: παιχνίδι και θεατρικό έργο. Όσο για το γιατί επέλεξε τον Μπέκετ; «Γιατί απλά και πέρα από κάθε προσπάθεια εκλογίκευσης μου αρέσει πολύ. Αρχικά επιχείρησα να μεταφράσω σε μουσική την ουσία ή τουλάχιστον αυτό που θεωρώ εγώ ουσία του έργου του Μπέκετ. Απέτυχα. Δεν απογοητεύτηκα, διότι exalloy ever tried, ever failed, no matter, try again, fail again, fail better. Ο Μπέκετ δεν μεταφράζεται σε μουσική. Είναι από ηχητική άποψη αυθύπαρκτος. Έτσι αποφάσισα να αποτυπώσω σε μουσική τις αισθήσεις, τα συναισθήματα που μου προκαλέσει η ανάγνωση έργων του Μπέκετ», λέει στη «Μ».

Τα στοιχεία που τον γοητεύουν στον Μπέκετ είναι πολλά. «Πρώτον, η χρήση του βασικού του υλικού, των λέξεων. Οι λέξεις διαδέχονται η μία την άλλη ακατάσχετα δίνοντας λόγο ύπαρξης στους πρωταγωνιστές του, λέξεις που μέσα στην αέναη ροή τους μετατρέπονται σε 'βωβούς' ήχους. Δεύτερον, η αναντιστοιχία μεταξύ μιας ακραία περίτεχνης δόμησης του λόγου (μορφή) και ενός περιεχομένου που κινείται στα όρια του τίποτα, στο μεταίχμιο της ύπαρξης και της ανυπαρξίας, όπου κυριαρχούν κουβέντες περιττές, σκέψεις εμφανώς παράλογες, αναφορές

σε αναίτιες βίαιες πράξεις, όντα αποκρουστικά που είναι και δεν είναι ανθρώπινα όντα».

Δεν θεωρεί τον εαυτό του «μπεκετολόγο», όπως λέει. «Κατά τη γνώμη μου το έργο του Μπέκετ είναι μεν στο σύνολό του εντυπωσιακά ενιαίο (και από αυτήν την άποψη με παραπέμπει σε συνθέτες όπως ο Μάλερ ή ο Μπουλέζ), αλλά παράλληλα διέρχεται (μάλλον) τριών διακριτών διαδοχικών περιόδων: Η πρώτη χαρακτηρίζεται από ακατάσχετη 'λογοδιάρροια' (π.χ. Τριλογία), η δεύτερη από τη δραματικότητα του θεατρικού στοιχείου που το επαναπροσδιορίζει (π.χ. Happy Days, Endgame, Krapp's Tape Play) και η τρίτη από την ακραία ελαχιστοποίηση του περιττού (π.χ. Not I, Rockaby, What where). Στην ουσία έχουμε μία πορεία προς το 'ελάχιστο' της έκφρασης. Μία τέτοια πορεία ακολουθεί και το έργο: από έναν αρχικό εξπρεσιονιστικό χαρακτήρα ηχητικό 'μαζιμαλισμό' προς έναν καταληκτικό αφηρημένο ηχητικό 'μινιμαλισμό', επισημαίνει.

«Η ΚΟΘ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ»

Μέσα από το συγκεκριμένο έργο τον ενδιέφερε να αναδείξει πολλές παραμέτρους. «Κατ' αρχάς, όπως προείπα, ήθελα να μεταφράσω σε μουσική τις αισθήσεις και τα συναισθήματα που μου προκαλεί η ανάγνωση έργων του Μπέκετ, συγκεκριμένα των έργων 'The Unnameable', 'Play' και 'Rockaby'. Παράλληλα όμως το έργο γράφτηκε για τρία μόνο όργανα, τα οποία λειτουργούν ως πρωταγωνιστές του. Ως γνωστόν οι ήρωες του Μπέκετ δεν είναι τυπικοί θεατρικοί ήρωες αλλά μάλλον παράταιρα όντα. Κατά τον ίδιο τρόπο τα όργανα που πρωταγωνιστούν στο 'PlayS' είναι η ηλεκτρική κιθάρα, το βαρύτονο σαξόφωνο και το ακορντεόν, όργανα που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν παράταιρα σε σχέση με τα πιο καθιερωμένα της ορχήστρας. Το καθένα έχει τη 'βρόμκη' ιστορία του παραπέμποντας κατά κύριο λόγο σε μη 'λόγιες' μουσικές. Για μένα γράφοντας για αυτά τα όργανα, η

ηλεκτρική κιθάρα αναδίδει τον ήχο ενός Τζίμι Χέντριξ (ροκ), το βαρύτονο σαξόφωνο ενός Ρόνι Κούμπερ (τζαζ), το ακορντεόν ενός Άστορ Πιατσόλα. Χρησιμοποιώ τα όργανα αυτά καθαρά ιδιωματικά οδηγώντας τη δεξιοτεχνία των μουσικών σε οριακές καταστάσεις -ο Μπέκετ είναι 'οριακός', τονίζει και σημειώνει με έμφαση ότι το έργο γράφτηκε για τους συγκεκριμένους σολίστες, που θα το παρουσιάσουν: Yaron Deutsch (ισραήλ/Αυστρία) στην ηλεκτρική κιθάρα, Patrick Stadler (Γερμανία/Ελβετία) και Krassimir Sterev (Βουλγαρία/Αυστρία) στο ακορντεόν.

Η συναυλία πραγματοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης, με την οποία ο ίδιος έχει συνεργαστεί αρκετές φορές στο παρελθόν. «Θυμάμαι πως το πρώτο έργο μου που έπαιξε η ΚΟΘ ήταν το 'In stile antico' το 1995. Ακολούθησαν και άλλα, όπως το 'Αφήγηση: να συνθέσω τη γαλήνη', 'Τρία Πορτρέτα'. Παράλληλα βέβαια είμαι απόλυτα συναισθηματικά συνδεδεμένος με την ορχήστρα, στο βαθμό που με πάρα πολλά μέλη της σπουδάσαμε μαζί στο Κρατικό Ωδείο, είμαστε φίλοι, ενώ ο τότε δάσκαλός μου στο ΚΘΘ στο πιάνο ήταν ο Γιώργος Θυμής. Έχω ζήσει (παρά τη δεκαετή απουσία μου στην Αμερική) την εξέλιξη και ωρίμανση της ορχήστρας και μπορώ να πω πως

«Δυστυχώς στην Ελλάδα οι συνθήκες που επικρατούν στο χώρο της σύγχρονης μουσικής είναι δύσκολες. Όχι ότι αυτό δεν ισχύει στον υπόλοιπο κόσμο, αλλά στην Ελλάδα το κοινό είναι πάρα πολύ μικρό. Επίσης η σύγχρονη μουσική δεν είναι 'οικονομική' για τον απλούστατο λόγο πως είναι τεχνικά (και αισθητικά) δύσκολη, που σημαίνει πως απαιτούνται αφενός μεν μουσικοί τεχνικά προχωρημένοι και κυρίως εξειδικευμένοι στα ιδιώματα των τάσεων της σύγχρονης μουσικής, αφετέρου δε χρειάζονται πολλές πρόβες για ένα σωστό αποτέλεσμα. Από την άλλη όμως είναι εντυπωσιακό πως με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα άρχισαν να δημιουργούνται εξαιρετικά σύνολα σύγχρονης μουσικής από νέους μουσικούς»

ΜΙΧΑΛΗΣ ΛΑΠΙΔΑΚΗΣ
ΣΥΝΘΕΤΗΣ

πλέον η ΚΟΘ είναι μια πάρα πολύ καλή συμφωνική ορχήστρα».

Τέλος μιλά για τις λίγες δυνατότητες που δίνει στους σύγχρονους συνθέτες αυτού του είδους η Ελλάδα. «Δυστυχώς στην Ελλάδα οι συνθήκες που επικρατούν στο χώρο της σύγχρονης μουσικής είναι δύσκολες. Όχι ότι αυτό δεν ισχύει στον υπόλοιπο κόσμο, αλλά στην Ελλάδα το κοινό είναι πάρα πολύ μικρό. Επίσης η σύγχρονη μουσική δεν είναι 'οικονομική' για τον απλούστατο λόγο πως είναι τεχνικά (και αισθητικά) δύσκολη, που σημαίνει πως απαιτούνται αφενός μεν μουσικοί τεχνικά προχωρημένοι και κυρίως εξειδικευμένοι στα ιδιώματα των τάσεων της σύγχρονης μουσικής, αφετέρου δε χρειάζονται πολλές πρόβες για ένα σωστό αποτέλεσμα. Έτσι, από τη στιγμή που το κοινό είναι τόσο μικρό, δεν υπάρχει οικονομικό αντίκρισμα της δουλειάς που επενδύεται για την εκτέλεσή της. Από την άλλη όμως είναι εντυπωσιακό πως με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα άρχισαν να δημιουργούνται εξαιρετικά σύνολα σύγχρονης μουσικής από νέους μουσικούς», καταλήγει ο συνθέτης.

